

* Katedra Środowiskowej Opieki Zdrowotnej, Wydział Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu
Akademii Medycznej im. Prof. F. Skubiszewskiego w Lublinie

*Chair of Community Health Care, Faculty of Nursing and Health Science,
Medical University in Lublin

** Katedra i Klinika Położnictwa i Perinatologii, Wydział Lekarski
Akademii Medycznej im. Prof. F. Skubiszewskiego w Lublinie

**Chair and Department of Obstetrics and Perinatology, Medical University in Lublin

EDYTA GAŁĘZIOWSKA*, JAN OLESZCZUK**

***A declared period of breast-feeding in a group of women discharged
home from hospital after delivery, and the tasks of a family midwife
in the care for a woman after childbirth***

**Deklarowany okres karmienia piersią w grupie kobiet wypisywanych po poro-
dzie do domu a zadania położnej rodzinnej w opiece nad położnicą**

Mleko matki jest najzdrowszym i najbardziej optymalnym pokarmem dla noworodka i niemowlęcia, przynoszącym korzyści także dla samej matki, a ze względu na niekwestionowane zalety, karmienie naturalne powinno być kontynuowane przez okres ok.2 lat (1,2,3,4,5). Motywacja do karmienia piersią, poparta wysokim poziomem wiedzy oraz wsparciem ze strony położnej rodzinnej, w istotny sposób może wpłynąć na planowany okres laktacji (5).

Biorąc pod uwagę ważność problemu sformułowano cel badania, którym była próba określenia czynników, wpływających na plany kobiet z regionu lubelskiego, dotyczące okresu karmienia piersią. Dla potrzeb pracy jako podstawową metodę badań przyjęto sondaż diagnostyczny, a wybraną techniką badawczą była ankieta. Metodą uzupełniającą była rozmowa z kobietami, która dotyczyła ich dobrowolnego uczestnictwa w badaniach; jej celem było także wprowadzenie w tematykę badań.

Grupę badanych stanowiły położnice z lubelskich oddziałów położniczych po porodzie dziecka żywego, którym w dniu wypisu do domu zaproponowano wypełnienie kwestionariusza ankiety. Po uzyskaniu zgody badane osoby wprowadzono w tematykę badawczą, przedstawiano cel i zapewniano o anonimowości.

Badania przeprowadzono w okresie od maja 2001 roku do maja 2003 roku we współpracy z oddziałowymi i wybranymi położnymi z oddziałów położniczych. Do analizy zakwalifikowano 440 ankiet.

Jako zmienne przyjęto: wiek, miejsce zamieszkania, wykształcenie oraz obecność dzieci. Do oceny związku między badanymi cechami w analizie statystycznej wykorzystano test χ^2 ; jako poziom istotności przyjęto $\alpha=0,05$.

CHARAKTERYSTYKA BADANEJ GRUPY

Grupa badanych kobiet była zróżnicowana pod względem miejsca zamieszkania. Zdecydowana większość kobiet mieszkała w mieście (68,18%), z czego w małym mieście 28,57% ankietowanych, a w mieście wojewódzkim 33,18% respondentek. Tylko 31,81% zaznaczyło, że mieszka na wsi.

Średnia wieku respondentek wynosiła 28 lat, przy czym najmłodsza z nich miała 17 lat, a najstarsza 45 lat. Zdecydowanie najwięcej kobiet znajdowało się w przedziale wiekowym 26-30 lat (43,19%). Pod względem wykształcenia dominowały osoby po ukończeniu szkoły średniej lub pomaturalnej- była ich niemal połowa (48,62%), a najmniejszą grupę stanowiły kobiety, które ukończyły swoją edukację na poziomie podstawowym (4,59%). Wykształceniem wyższym legitymowało się 26,15% ankietowanych.

Ponad połowa kobiet posiadała jedno dziecko (54,33%), niemal co trzecia –dwoje (31,96%), a tylko 6,39%- troje. Niecałe 2% stanowiły kobiety posiadające sześcioro lub siedmioro dzieci (po 0,91%).

Prawie połowa kobiet nie planowała w przyszłości ciąży (46,92%), nieco mniej chciało- by powiększyć swoją rodzinę (41,23%); natomiast 6,64% nie było jeszcze zdecydowanych co do swoich planów prokreacyjnych..

Ponad połowa kobiet urodziła swoje dziecko w 39-40 tygodniu ciąży (53,30%). Najwcześniejszy poród w ankietowanej grupie odbył się w 28 tygodniu, a najpóźniejszy- w 42 tygodniu. Średni okres trwania ciąży wyniósł 38, 5 tygodnia. Ciąża została rozwiązana przed terminem u 13,60% ankietowanych.

Pod względem statusu zawodowego przeważały kobiety posiadające stałą pracę (52,30%); co dziesiąta prowadziła gospodarstwo rolne (10,09%) lub była uczennicą/ studentką (10,55%). Bezrobotne stanowiły także dość dużą grupę- było ich 17,43%.

WYNIKI BADAŃ

Ankietowane kobiety były zróżnicowane pod ze względu na deklarowany okres karmienia piersią. Zdecydowanie największą grupę stanowiły respondentki, które nie wskazały konkretnego okresu, ale określiły, że będzie to jak najdłużej (Tab.1). Takiej odpowiedzi udzieliło 34,89% kobiet. Nieco mniej kobiet planowało, że będzie to okres do 1 roku (28,05%), a prawie co piąta- do 6 miesięcy (18,55%). Krótki okres karmienia (tj. do 4 miesięcy) zadeklarowało 5,42% respondentek. Niezdecydowanych było zaledwie 2,71%. W ogóle nie zamierzało karmić piersią 4,97% kobiet.

Tab.1 Deklarowany okres karmienia piersią a miejsce zamieszkania i wiek rozrodzcy

Deklarowany okres karmienia piersią	Miejsce zamieszkania		Wiek rozrodzcy	
	Wieś	Miasto	Młodszy	Starszy
do 4 miesięcy 24os.-5,42%	6 4,35%	18 6,00%	20 6,17%	4 3,92%
do 6 miesięcy 82os.- 18,55%	21 14,49%	61 20,00%	66 19,75%	16 13,73%
do 1 roku 124os.- 28,05%	42 30,43%	82 27,33%	85 25,31%	39 35,29%
ponad 1rok 24os.-5,42%	4 2,90%	20 6,67%	22 6,79%	2 1,96%
jak najdłużej 152os.-34,89%	55 39,13%	97 32,00%	113 33,95%	39 35,29%
w ogóle 22os.-4,97%	10 7,25%	12 4,00%	16 4,94%	6 5,88%
nie wiem 12os.-2,71%	2 1,45%	10 3,33%	10 3,09%	2 1,96%

Razem (440os.-100%):	140 31,81%	300 68,18%	332 75,45%	108 24,55%
p	p>0,05 (-)		p>0,05 (-)	

Ze względu na miejsce zamieszkania największą grupę stanowiły ankietowane, które mieszkały na wsi i zamierzały karmić jak najdłużej (Tab. 1). Taki okres wskazało także najwięcej spośród mieszkanki miasta. W ogóle nie zamierzało podejmować karmienia piersią 4% mieszkanki miasta i 7,25% mieszkanki wsi. Miejsce zamieszkania nie wpływało w sposób istotny statystycznie na deklarowany okres karmienia piersią ($p>0,05$).

Wiek rozrodczy także nie miał istotnego wpływu na plany kobiet, dotyczące okresu karmienia piersią ($p>0,05$), jednakże warto zauważyć, że nieco więcej kobiet w starszym wieku rozrodczym deklarowało przynajmniej roczny okres karmienia naturalnego, niż kobiet młodszych (odpowiednio: 35,29% i 25,31%).

Zmienną, która w omawianych badaniach miała wpływ istotny statystycznie na deklarację kobiet co do okresu karmienia piersią, było wykształcenie ($p<0,05$)- Tab.2.

Tab. 2 Deklarowany okres karmienia naturalnego a wykształcenie i posiadane potomstwo

Deklarowany okres karmienia piersią	Wykształcenie		Posiadane potomstwo		
	Podstawowe/ Zawodowe	Średnie/ Wyższe	Jedno	Dwoje	Troje i więcej
do 4 miesięcy 24os.-5,42%	10 8,77%	14 4,29%	14 5,79%	6 4,23%	4 6,90%
do 6 miesięcy 82os.- 18,55%	19 15,79%	63 19,02%	52 21,49%	24 16,90%	6 10,34%
do 1 roku 124os.- 28,05%	20 17,54%	104 31,90%	70 28,93%	42 29,58%	12 20,69%
ponad 1 rok 24os.-5,42%	4 3,51%	20 6,13%	14 5,79%	8 5,63%	2 3,45%
jak najdłużej 152os.-34,89%	54 47,37%	98 30,06%	72 29,75%	52 36,62%	28 48,28%
w ogóle 22os.-4,97%	4 3,51%	18 5,52%	10 4,13%	8 5,63%	4 6,90%
nie wiem 12os.-2,71%	4 3,51%	8 2,45%	10 4,13%	2 1,41%	0 0,00%
Razem (440os.-100%):	115 26,13%	325 73,77%	242 54,33%	142 31,96%	56 13,71%
p	p<0,05 (*)		p>0,05 (-)		

Niemal co trzecia kobieta z wykształceniem średnim lub wyższym zamierzała stosować karmienie naturalne do jednego roku (31,90%); taką deklarację złożyło też prawie dwa razy mniej kobiet z wykształceniem podstawowym lub zasadniczym zawodowym (17,54%). Jednakże kobiety z ukończoną edukacją na poziomie co najwyżej zawodowym częściej niż kobiety lepiej wykształcone zaznaczały, że będą karmić jak najdłużej (odpowiednio: 47,37% i 30,06%).

Obecna dieta ankietowanych kobiet pozostawała bez istotnego wpływu na plany dotyczące okresu laktacji ($p>0,05$), choć warto zauważyć, że wraz z większą liczbą potomstwa maleje grupa kobiet, wskazujących okres do 6 miesięcy i jednego roku, natomiast zwiększa się udział kobiet, deklarujących jak najdłuższe karmienie. Nie było to jednak istotne statystycznie.

WNIOSKI I POSTULATY

Na podstawie analizy wyników badań należy stwierdzić, że na deklarowany okres karmienia piersią istotny wpływ w badanej grupie miały wykształcenie i status zawodowy kobiet, a także tydzień ciąży, w którym nastąpił poród. Pozostałe zmienne nie wykazały znaczenia.

Stosunkowo krótki okres karmienia (tj. do 4-6 miesięcy), zadeklarowany przez niemal co czwartą respondentkę skłaniać powinien położne rodzinne do efektywnej promocji karmienia naturalnego tak w okresie opieki po porodzie, jak i przygotowania do laktacji podczas ciąży. Po porodzie istotne jest wsparcie kobiety w sytuacjach szczególnych (np. nawał pokarmu, bolesne brodawki czy pęłogowe zapalenie piersi), by kobieta nie zniechęcała się, umiała poradzić sobie z problemami i kontynuowała karmienie naturalne. Korzystne jest także inicjowanie przez położne rodzinne funkcjonowania lokalnych grup wsparcia dla matek karmiących.

PIŚMIENNICTWO

1. Bats C.J., Prentice A.: Breast milk as a source of vitamins, essential minerals and trace elements, *Pharmacol Ther*, 1994, 62, 193-199
2. Breastfeeding and the use of human milk, American Academy of Pediatrics, Working Group on Breastfeeding, *Pediatrics* 1997, 6 (100), .1035-1039
3. Kunz C., Rodriquez- Palermo M., Koletzko B., Jensen R.: Nutritional and biochemical properties of human milk , part I, *Clinics in Perinatology*, 1999, 2 (26), .312
4. Labbok M.H.: Health sequelae of breastfeeding for the mother, *Clinics in Perinatology*, 1999, 2, (26), 491-503
5. Ochrona, propagowanie i wspieranie karmienia piersią. Szczegółna rola opieki okołoporodowej. Wspólne oświadczenie WHO i UNICEF, tłumaczenie i wydanie polskie: Stowarzyszenie na Rzecz Naturalnego Rodzenia i Karmienia, Warszawa 1992

STRESZCZENIE

Ze względu na niekwestionowane korzyści dla matki i dziecka, karmienie piersią powinno być kontynuowane przez okres ok. 2 lat. Jednakże w praktyce okres ten ulega znacznemu skróceniu.

Celem badania była próba określenia czynników, wpływających na planowany przez kobiety okres karmienia piersią. Jako metodę badawczą wykorzystano sondaż diagnostyczny. Grupę badanych stanowiły położnice z lubelskich oddziałów położniczych po porodzie dziecka żywego, którym w dniu wypisu do domu zaproponowano wypełnienie kwestionariusza ankiety. Badania przeprowadzono w okresie od maja 2001 roku do maja 2003 roku. Do analizy zakwalifikowano 440 ankiet.

Jako zmienne przyjęto: wiek, miejsce zamieszkania, wykształcenie oraz obecną dietę. Do oceny związku między badanymi cechami w analizie statystycznej wykorzystano test χ^2 ; jako poziom istotności przyjęto $\alpha=0,05$. Stwierdzono, że kobiety najczęściej nie wskazywały konkretnego okresu, lecz zaznaczały, że swoje dzieci zamierzają karmić piersią jak najdłużej. Na deklarowany okres karmienia naturalnego wpływało tylko wykształcenie kobiet.

SUMMARY

Due to undisputed benefits for the mother and child, breast-feeding should be continued for a period of approximately 2 years. In practice, however, this period becomes significantly reduced.

The aim of the study was an attempt to assess the factors which influenced the period of breast-feeding planned by women. A diagnostic survey was used as a research method. The study group consisted of women after delivery of a live child in Lublin maternity units who, on the day of discharge from hospital, were given a questionnaire to fill in. The study was conducted between May 2001 and May 2003. Four hundred and forty questionnaires were qualified for analysis.

The accepted variables included age, place of living, education and present number of children. χ^2 test was used in statistical analysis to assess the relationships among the features studied; $\alpha=0.05$ was assumed as the level of significance. It was found that most frequently women did not indicate any specific period of time but they wrote that they wanted to breast-feed as long as possible. The declared period of natural feeding was influenced only by education of women.